

საქართველოს კულტურული

ს უ რ ა თ ე ბ ი ა ნ ი ღ ა მ ა ტ ი გ ა

გაზეთი № 330

დაგენერაციის № 59

კვირა, 12 ოქტომბერი 1915 წ.

წესრიგი და დასავლეთ საქართველოში

ადიდებული მდ. ხომის წყალი. სათავეში მდინარე ნაპირიდან გადავიდა და ოთხი ვერსის მანძილზე ყველაფერი წალეკა. სურათზე გადაღებულია დაბა ხომი, სადაც წყალი $2\frac{1}{2}$ ადლის სიმაღლე იყო და ყველა სახლში შევიდა.

ო რ ი ჩ ე პ უ

დარილი მიკელები

ქანდაკებად გარდაქმნილი,
უხმოდ ვუმზერ დახრილ თვალებს
და არ ვიცი, მათი ელვა
რას მომითხობს, რას მავალებს?..

ვიშ!.. ქურდულმა გამოხედვამ
გაამეღავნა დაფარული,
და წამწამნი აუზუნდნენ:
„სიყვარული, სიყვარული!..“

ტურფავ!—გული ალარა მაქვს,
ვერ მოგიძლვნი ტრფობის ალებს,—
იგი მსხვერპლად მიუჟტანე
სხვა, მაგ გვარად დახრილ თვალებს!..

ო რ ი დ ღ ე

დროთა სიაში არის ორი დღე:
დღე სიყვარულის, დღე განშორების;
და როგორც ერთი, ისე მეორე,
სიმბოლო არის ჩემი ცხოვრების...

სიყვარულის დღე გუშინწინ ვნახე,
თრთოლვით გადმომცა წითელი ვარდი:
„არ დამიკუნო, შემინახეო“—
და მეც მივიღე, მეც არ დავზარდი!..

გუშინ კი ვნახე ღალატის დილა,
ფერ-მკრთალი იყო დასანახად,—
გულის კარები დამიკაუნა,—
კუბო მოჰკენდა და ამარხავად!

და ამ კუბოში ცივად ესვენა
სიყვარულის დღე გუშინწინდელი:
გულს ხელნი ჯვარად გადაეკვანდა,
ზედ დასჭინობდა ვარდი წითელი!..

რაღას ვიზამდი?— გავიპე გული,
დავასაფლავე მის ნანგრევთ შორის,
ძეგლად დავადგი ჩემი ცორემლები,
ლამპრად აუნთე ფიქრი ამბორის...

ეხლა, ჩემს გულში სასაფლაოა,
განუსაზღვრელად ცივი და ბნელი,
და შიგ მარხია ჩემი ორი დღე,
დღე საამო და დღე სატირელი!..

ს. ფაშალიშვილი.

ქ. ბ. ბ.

† მსახიობი ა. ალექსიძე.

გულუხვი ქართულმამქმედი სალომე ბეჭანის ასული გურგენიძისა,
რომელმაც ქართული გიმნაზიის ეკლესიის დასამთავრებლად შესწირა 2000
მანეთი, ღარიბ მოწაფეთა დამხმარე საზოგადოებას კი 10,000 გ. მათული
შორაპნის მაზრაში.

ქ. ბ. ბ.

ქ. მოსკოვის ქართულ ლაზარეთში მყოფნი დაჭრილნი ქართველნი ჯ.-კაცნი და მათი მომვლელნი
1) ექიმი მ. ო. ზანდუკელი, 2) ქ-ნი ნოსავა, 3) ვ. მ. ჯაფარიძე.

ჯ.-კ. გასო ახალგაცი ასოთ-ამშები
(დაჭრილია).პრიაპ. ალექსანდრე ზაქ. როსტომაშვილი
(მოკლულია).საპ. ნესტორ ქორქია
(დაჭ.)

თავს უკრავს საზოგადოებას და უილეტს ისტორებს) მოწყალენო ქალ-ბატონებო და ცოტა, არ იყენს მოწყალენო ბატონებო (ქილვაში იფ-ხანს). ჩემს ცოლსა სოხოვეს მე აქ საქველმოქმედო მიზნით წამეკითხა რაიმე სახალხო ლექცია. რას იზამ? ლექცია—მაშ ლექცია იყვეს. ჩემთვის სულ ერთია. მე, რასაკვირველია პროფესორი არა ვარ და არც რაიმე სამეცნიერო ხარისხი მაბადია, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მაინც აგრე ოცდა ათი წელიწადი იქმნება დაუდგრომელად, შეიძლება ითქვას ჩემის ჯანმრთელობის საზიანოდ და სხვა, წმინდა—სამეცნიერო საკითხების გამოსარკვევად ვმუშაობ, ვფიქრობ და ხანდისხან ვწერ კიდევაც. ის წარმოიდგინეთ სამეცნიერო წერილები, ესე იგი არა, სამეცნიერო კი არა, ისე, უკაცრაული პასუხია, თოთქოს სამეცნიერო. სხვათა შორის ამ დღეებში დავწერე უზარმაზარი წერილი ამ სათაურით „ზოგიერთ მწერთა მავნებლობაზე“. ჩემს ქალებს ეს წერილი ძალიან მოწონათ, მეტადრე ბალინჯოებზე, მე კი ის წერილი წავიკითხე და დავფეხონიშვ. მაშ! სულ ერთი არ არის?! რამდენიც გინდა სწერე, მაგრამ მაინც „სპარსულ ფხენილს“ გვერდს ვერ აუხვევ და უიმისიბა არ იქმნება. ჩვენ როიალშიც კი ბალინჯოები... დღეს ჩემს ლექციაში მინდა მოგახსენოთ, ეგრედ ვთქვაო, იმ მავნებლობაზე, რომელიც თუთუნს მოაქვს კაცობრიობისათვის. მე თვითონა ვწევ, მაგრამ ცოლმა მიბრძანა თუთუნის მავნებლობაზე დღეს ლექცია წამეკითხა და, მაშასადამე, სხვა რამეზე მეტია ლაპარაკი. მაშ ახან თუთუნზეა თუთუნზე იყვეს—ჩემთვის, ჰო ღმერთმანი, სულ ერთია; თქვენ კი, მოწყალენო ხელმწიფენო, გთხოვთ ჩემს დღევანდელს ლექციას სათანადო ყურადღებით მოექცეთ და დინჯად მოისმინოთ, თორემ ვინ იცის სხვა რამე გამოვიდეს. ხოლო ვისაც ეშინან გშრალ, სამეცნიერო ლექციის მოსმენა, ვისაც არ მოსწონს, შეუძლიან მიბრძანდეს და არ მოისმინოს (ფულეთი ისტორებს). მეტადრე ვთხოვ ყურადღებას აქ მყოფ ექიმებს, რომელთაც შეუძლიანთ ჩემი ლექციიდან ბევრი სასარგებლო ცნობა მიიღონ, რადგან თუთუნი, მის მავნებლობას მიუხედავად მედიცინაშიც იხმარება. ისე, მაგალითად, სათუთუნეში რომ ბუზი ჩასვათ, გაიგუდება, აღბად ძარღვების მოშლილობისაგან. თამბაქო, უმთავრესად, მცნარეა... როცა ლექციისა ვკითხულობ, ჩეცულებრივ მარჯვენა თვალს ვახამხამებ ხოლმე, მაგრამ ნუ იფიქრებთ თვალს ვისმე ვუშვრებოდე, ეს ისე, ლელვისაგან მომდინ. საერთოდ ძალიან სუსტ ძარღვიანი ვარ, თვალის ხამამი კი 1889 წელს 13 ენკენისთვეს დავიწყე, სწორედ იმ დღეს, როცა ჩემს ცოლს, ცოტა არ იყვეს, მეოთხე ქალი ბაბალე ეყოლა. ჩემს ცოლს სუვერენი ქალი ცამეტში მიეცა. მაგრამ (საათს დასცემერის) რადგან დრო ნაკლები გვაქვს, ბატონებო, ლექციის საგანს ნუ გადაუხვევთ. უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემს ცოლს სამუსიკო სკოლა აქვს და კერძო პანსიონი, ესე იგი პანსიონი კი არა, ისე პანსიონისებური რამ. შინაურულად რომ ვსთქვათ, ცოლს ცოტა წუწუნი უყვარს, მაგრამ ცოტა რამ გაინც აქვს მიჩქმალული, ესე თრომც ათასამდე, თუ ორმოცდა ათი ათასამდე, მე კი კაპეიკი არ გამაჩნია, ჰო ღმერთმანი, ბისტი არ მაბადია ჰო, რაღა გავაჭრელო! პანსიონში მე სამეცნიერო ნაწილის გამგედა ვარ. ხორავეულობას ვყიდულობ, მოსამსახურებას თვალს ვადენებ, ვწერ გასავალს, რვეულებსა ვერავ, ველეტ ბალინჯოებს, ვასეირნებ ცოლის ფინიას, თაგვებს ვიპერ... ჯუშინ საღამოს მზარეულ დედაქაც ფქვილი და ერბო მივეცი, რადგან „ბლინები“ უნდა გამოეცხო. ერთის სიტყვით, დღეს, როცა ბლინები უკვე გამომცხვარი იყო, ჩემი ცოლი შემოვიდა სამზარეულოში და სთქვა, რომ სამ მოწაფეს სასა დაუსივდა და ბლინებს აღარა სკამენო. ამგარად აღმოჩნდა, რომ რამდენიმე ბლინი მეტი გამოვეცხო. ახლა რას უზამთ, მიბრძანეთ, ამ ბლინებს? ცოლმა ჯერ უბრძანა ჩაეტანათ ბლინები სარდაფში, მერმე გადაიფიქრა, დაფიქრდა, დაფიქრდა და... მე მომიბრუნდა—ჰა, გასკდი შენ თვითონ, შეხეთქე ეს ბლინები, საფრთხოებელათ. ის, როცა გუნებაზე არ არის, ასე მედახის, ჰო ღმერთმანი—საფრთხოებელი, ორჩხოლო ან ქაჯოვო. მერე, ერთი მითხარით, მე რა ქაჯი ვარ, ჰა? ის სულ ქეიფზე არ გახლავთ. მეც შევჭამე, შევჭამე კი არა გადავყლაპე დაუღებავი, რადგან სიმშილით მუცელი მუდამ მიქოთქოთებს. გუშინ, მაგალითად, სადილი არ მაჭამა. „საფრთხოებელა, ტყუილადა გვევავო...“ მაგრამ (საათს დასცემერის) მაინც გავაბით და გზას ცოტა გადავუხვევთ. ისევ დავუბრუნდეთ საგონს. თუმცა, მართალია, თქვენ უფრო სიამოვნებით მოისმენდით რომანს, ან და რაიმე ამგვარ სიმფონიას ან არის... (მღერის) „ბრძოლის ცეცხლში წარბა არ შევიხრით...“ არ მახსოვე კი, ეს საიდან არის... სხვათა შორის დამავიწყდა მომებსენებინა, რომ ჩემი ცოლის სამუსიკო სკოლაში, სამეცნიერო ნაწილის გამგებლობის გარდა ვალად მდევს ვასწავლო მათემატიკა, ფიზიკა, ქიმია, გეოგრაფია, ისტორია, სოლფეჯიო, ლიტერატურა და სხვა. ცეკვის, გალობბის და ხატევის სწავლებაში ჩემი

ცოლი ცალკე საფასურს იღებს, თუმცა ცეკვასა და გალობასაც შევ-
ვე ვასწავლი. ჩვენი სამუსიკო სასწავლებელი „ძალთა მეტოდებით შეუ-
კაშია“, № 13 სახლში. აი, ალბად ამტომ ჩემი ცხოვრებაც ისეთი
უძალურია, რომ № 13 სახლში ვცხოვრობთ. ჩემს ცოლს ქალებიც
ცამეტში ეყოლა, სახლშიც ცამეტი კატა გვყავს... ჰო და რალ გა-
გიჭრელოთ!—მოსალაპარაკებლად ჩემს ცოლს ჰასავთ სახლში, ყო-
ველს დროს, ბატონებო, როცა გნებავთ, სკოლის პროვინცია კი, თუ
გნებავთ, იყიდება მექარესთან ექვს შაურად ცალი (ჯიბიდან რამდე-
ნიმე შიგნაც ამოილებს). აი, თუ გნებავთ მეც დაგითმობთ. ცალი—
ექვსი შაური! ვისა ჰნებავს? (პაუზა). არავისა? ჰა, კარგი, ცალი ერ-
თი აბაზი!.. (პაუზა) საწყენია. ჰო, სახლი № 13! ხელი არაფერში
მომდის, მოვხუცი, გამოვჩერეტში... აი ლეტციასა ვკითხულობ, სა-
ხეზე მხიარული ვარ, ისე კი მსურს დავილრიალი რაც ძალი და ღო-
ნე მაქვს, ან და გაფერინდე საიმე, ცხრა ძთას იქით გადავიკრ-
გო. ისეთიც არავინ არის, რომ შევჩივლო, ტირილიც კი მინდა, ტ-
რილი... ოქვენ მეტყვით: ქალებით. ჩემი ქალები? ველაპარაკები და
ისინი კი მხოლოდ იქრიჭებიან... ჩემს ცოლს შვიდი ქალი ჰყავს...
ჰო, ღმერთმანი, შვიდი... არა, მოუცა, ვვონებ ექვსი... (ცოცხლად)
შვიდი, შვიდი! უფროსი, ანნა, 27 ლისაა, უმცროსი ჩვიდმეტია.
მოწყალეო ხელმწიფებინ! (აქეთ-იქით იხდება) უბედური, ვარ, უბე-
დური, რეგვენად ვიქეც, არარად, მაგრამ არსებითად თქვენ თქვენს
წინ ერთ უბედნიერეს მამასა ჰხედავთ. არსებითად ეს ასე უნდა იყევს
და მე სხვა გვარად ვერ ვიტყვი. ოჳ, რომ იკოდეთ, რომ იკოდეთ!
ჩემს ცოლთან 33 წელიწადი მიცხოვია და, გეტყვით, ეს ხანი ჩემს
სიცოცხლეში საუკეთესო დრო იყო, საუკეთესო კი არა, მაგრამ ისე
საერთოდ. ერთის სიტყვით ისე გაირბინა, ვით ერთი ბედნიერი წუ-
თი, თუმცა ეშმაცაც უზიდა სულ. (აქეთ-იქით იყურება) თუმცა ის,
ეტყობა, ჯერ არ მოსულა, აქ არსად ს ხანს და ყველაფრის თქმა
შეიძლება... მეშინიან, საშინალ მეშინა... მეშინიან, როცა ჩემი
ცოლი მიყურებს. ჰო, იმას მოვაწერებდით: ჩემი ქალები აქამდე ალ-
ბად იმიტომ ვერა თხოვდებიან, რომ მორცევები არიან, იმიტომაც,
რომ მათ კაცები ვერსადა ჰხედავნ. საღამოების გამართვა ჩემს ცოლს
არა სურს, სადილად არავისა ჰპატიკობს; ძალშე ძუნწია, ბრაზიანი,
აშარი, ამიტომაც არავინ გვეკარება, მაგრამ... ჩუმად გეტყვით (სცე-
ნის პირად წარსდგება)... ჩემი ცოლის ქლებს დიდ უქმებში თავი-
ანთ დეიდა ნატალია სემიონოვნასთანა ჰასავთ, აი იმასთან, ქარება
რომა აქს და ისე, ჰავ წინწერი, ყველელ კაბაში რომ დადის,
თითქოს აბანის ჭია დაპხვევიაო. იქვე საუზმობენ ხოლმე. ხოლო რო-
ცა ჩემი ცოლი იქ არ არის, ესეც შეიძლება... (თითის იქრაც ყელ-
ზე). უნდა გითხრათ, ერთი ჭექა მათოროს ხოლმე და კარგ გუნება-
ზედა ვდგები, მაგრამ ამასთანაც ისე მომაწვება სევდა, რომ ვეღარ
აგიშერთ. ძევლი დრო მაგონდება, ახალგაზრდობა და მინდა, არ ვი-
ცი რად, მინდა გავიქცე. ოჳ, თქვენ არ იკით როგორ მინდა ხოლ-
მე! (გატაცებით) მინდა გავიქცე, მივაგდო ყველაფერი და გავიქცე,
გავიქცე კისრის ტეხით... სად მერე? სულ ერთია სადაც... ოონდ
გავიქცე საძაგელ, წუპაკ, უაზრო ცხოვრებას, ქველ, საბრალო რე-
გვენად რომ გადამაქარა, ძევლ, საბრალო სულელად, გავიქცე იმ გა-
მოთაყანებულ, დაწვრილმანებულ, ბოროტ, ბოროტ, ბოროტ ძუნწის
დედაკაცს, იმ ჩემს ცოლს, რომელმაც მაშამა ვა წელიწალი, გავექ
ცე მუსიკას, სამზარეულოს, ცოლის ფულებს, გავიქცე ყველა ამ სი-
სულელესა და თვალისწინებას... და გავჩერდე სადმე ზორს, შორს მინ-
დვრად, და ვიდგე ხესავით, ბორივათ, ბოსტნის საფრთხოებლასავით,
ვიდგე ფართე კის ქვეშ და ვუმხერდე მთელი ღმე, როგორ დაგ-
ცერის ზემოღან მშვიდ, ნათელი მთვარე და დაკიოწყო, დავივიწყო...
ოჳ, როგორა მუსო არაფერი მასხვედეს!! როგორ მინდა ჩა-
მოვითხრიშ ეს საძაგელი, ძევლი ფრავი თუ რაცდა ჯანაბაა, ამ ვა-
წილის წინ ჯვრის წერაზე რომ მქონდა წამოცმული... (გაიშველებს
ფრავს) რომლიანიც ვკითხულობ ხოლმე ლექციებს საქველმოქმედო
მიზნით... აჳა, ესეც შენ! (ფრენით სრესს ფრავს) ესეც შენ, ესეც შენ!
დავგერდი, დაგსაწყლდი, როგორც ეს ზურგ გადაცვეთილი, გაქუცულ
უილეთი... (ზურგს უჩევენებს). არაფერი მინდა, არაფერი! მე უკეთე-
სი ვარ, სუფთა; ღდესლაც ჯელი ვიყავი, ჰკვანი, ცალკელობდი
უნივერსიტეტში, ვოცნებობდი, თავს კაცადა ვოვლილი... ეხლა აღ-
რაფერი მინდა! აღარაფერი, მოსვენების გარდა, მოსვენების... (ცალ
მხარეზე გაიხედავს და ფრავს სწრაფად იცვამს). გარნა კულისებში
ჩემი ცოლი სდგას... მოსულა და მე მელის იქ... (საათს დასცერის).
დრო უკვე გასულა... თუ გეითხოთ რამე, თუ ღმერთი გრწამთ უთ-
ხარით, რომ ლექცია რყოთქო... რომ საფრთხოებლას, ესე იგი მე,
ლურსეულად ეჭირა თავითქმ (გვერდზე გაიყრება, ახელებს და
აქეთ იცქირება... (ხმა მალლა) ამიტომ რომ რაღვანაც თამბაქო დიდ
ჩხამს შეიცავს, რომელზეც მე ეხლა მოგახსენებდით, ნურაფრის გუ-
ლისთვის ნუ მოსწევთ თუთუნს... იმედი უენება, ცოტა არ იყევს,
რომ ეს ლეტცია. „თუთუნის მავნებლობაზე“ სარგებლობას მოვ-
ტანთ. მეყველაფერი ვსოდევი. Dixi et animam le vavi! (თავს
უკრავს და ამაყად, გაჭიმული მიდის).

სანგანიძე.